

N:o 70.

Ank. till Riksd. Kansli d. 24 April 1867, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om rätt för delar af en kommun att i afseende på såväl fattigvård som skolvård bilda särskilda kretsar för sig, samt om bidrag af landstingsmedel till uppförande af arbetshus.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 64), som begge Kamrarna förklarar tillhöra Lag-Utskottets behandling, har Herr *Rudolf Adlersparre* hemställt, *dets* "att, lika väl som socknar få sig förena uti kommunal-förvaltning, hemman, dock icke mindre än fem hela mantal, få sig från kommunen utbryta och bilda egen krets för skola och fattigvård"; *dets* ock "att, då kommunen eller kretsen vill, bygga och ordna arbetshus och fördenskull för länsstyrelsen framlägger af vederbörande myndighet gillade och stadfästade ritningar och förslager, halfva kostnaden af landstingskassan utgår såsom hjälpmedel".

Utskottet har tagit dessa förslag i öfvervägande, och får, hvad angår det förra, erinra, att genom Kongl. Förordningen den 13 Juli 1853 är lemnad anvisning, huruledes det af motionären åsyftade ändamål i fråga om *fattigvård* må kunna vinnas, medelst fattigvårds-samhällets fördelning i kretsar eller rotar, fastän med gemensam ansvarighet för underhållsskyldighetens fullgörande — en ansvarighet, som icke läter kunna upphävas, så länge fattigvården betraktas såsom en kommunalangelägenhet, och hela lagstiftningen i ämnet är bygd på sådan förutsättning.

Med afseende å olika förhållanden i olika orter, har, beträffande denna

angelägenhet, en sådan indelning af kommunen i rotar, som den nyssnämnda, kunnat medgifvas utan att ändamålet äfventyrades; men i fråga om skolväsendet möta härför svårigheter af helt annat slag. Det vexande nitet för folkundervisningens befrämjande påkallar numera för sitt syftemål medel och anstalter, hvilkas åstadkommande väl må anses kräfva samverkan af hela kommunen; hvadan också, ehuru såsom grundsats gäller, att hvarje församling utgör en enhet i fråga om kommunala angelägenheter, författningarne medgifvit, att i vissa fall flera kunna få förena sig till gemensam skolvård, hvaremot en sådan utbrytning, som motionären föreslår, tvärtom skulle medföra splittring af de samverkande krafterna. Önskan om en dylik utbrytning torde icke kunna antagas hafva annan anledning, än förspord motvillighet hos någon kommun att deltaga i de åtgärder, en mindre del af kommunen kunde önska vidtaga. Men om denna mindre del till följd deraf skulle berättigas att blifva ett skoldistrikt för sig, och ensam vidkännas kostnaden för en skolas inrättande och uppehållande, kunde sådant icke ske. med mindre den återstående delen af kommunen belastades med åliggandet att ensam för sin räkning fullgöra hvad enligt lag tillhör ordnandet af folkskoleväsendet inom kommunerna, hvilket i många fall kunde blifva obilligt. Då nemligen intet distrikt kan få sakna sådana skolanstalter, som stadgan om folkundervisningen föreskrifver, och hvar till hörer, bland annat, att afhöna examinerad skollärare, förse honom med bostad, vedbrand samt sommarbete och vinterfoder för en ko, inses lätt, att utbrytning af ett distrikt från det område, hittills betraktats såsom enhet i kommunala angelägenheter, skulle för andra delar af kommunen öka tyngden af dessa och öfriga omkostnader för skolväsendet; och då anstalterna för en skol-inrättning äro afsedda till begagnande under en längre tidsföljd samt böra vara afpassade efter hvad i medeltal kan anses för distriktet behöfligt, men det antal barn, som tillhör skolåldern, måste vexla i högre grad, ju mindre distriktet är, ligger det i sakens natur, att följden af en sådan splittring som den motionärens förslag skulle framkalla, kunde blifva den, att de anstalter, hvardera distriktet under en viss tid för sitt behof vidtagit, under en annan tidpunkt blefve öfverflödiga eller otillräckliga.

Då härtill kommer, att, enligt hvad af folkskoleinspektörernas berättelser inhemtas, antalet lärare icke svarar emot behovet, och att således bristen på lärare komme att framträda mera kännbar, derest skoldistriktens antal ökades, än då, såsom nu är förhållandet, en och samme lärare kan användas för hela kommunen medelst inrättande af flyttande skolor, har Utskottet, utan att nu inlåta sig på frågan om lämpligheten att, på sätt likväl i stadgan om folkundervisningen är åsyftadt, inrätta ett skolråd för hvarje distrikt, eller om möjligheten att i annat fall uppdraga gränsen för den befogenhet, som i afseende på ett utbrutet mindre distrikts angelägenheter skulle tilläggas distriktet sjelf eller

någon dess styresman, så länge kommunens gemensamma skolråd måste fungera efter de föreskrifter nämnda stadga innehåller, funnit sig böra

afstyrka bifall till Herr Adlersparres nu omförmälda förslag.

Den sednare delen af samma motion, hvilken egentligen utgör ett särskildt ämne för sig, har på intet sätt blifvit motiverad; och som i händelse, enligt förslaget deri, hvarje kommun eller till och med hvarje del af en kommun eller krets, som beslöt uppförande af ett arbetshus, skulle efter lag hafva rätt att såsom hjälp dertill af landstingskassan bekomma halfva kostnadsbeloppet, sådant innefattade en högst vådlig inskränkning i landstingets rätt att sjelf pröfva de förslag, som väckas, och att vägra eller bifalla begärddt anslag, hvarigenom det skulle bero på en kommun eller krets att beskatta hela länet; för anlåtes Utskottet, på grund af det olämpliga i en dylik anordning,

afstyrka allt vidare afseende å denna del af motionen.

Stockholm den 18 Mars 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

N:o 71.

Ank. till Riksd. Kansli d. 25 April 1867, kl. 12 medd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af återremiss af Utskottets Utlåtande N:o 57, angående förändrad lydelse af vittneseden.

Sedan Lag-Utskottet, med anledning af väckt motion derom, att vittneseden måtte förkortas. uti sitt Utlåtande N:o 57 hemställt. att Riksdagen ville